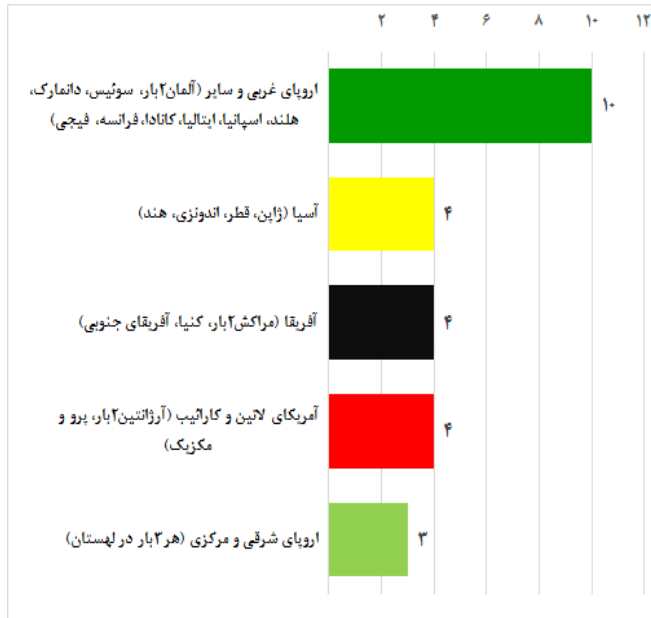

هفته‌نامه بررسی تحولات انرژی و تغییر اقلیم

محل برگزاری ۲۵ اجلاس کاپ (۲۰۱۹-۱۹۹۵)

Source: UNFCCC

تغییر ناگهانی محل برگزاری کاپ ۲۵ به مادرید اسپانیا

بعد از برزیل که سال گذشته از میزبانی کاپ ۲۵ کنار کشید، دولت شیلی نیز روز چهارشنبه هفته گذشته و در بدترین زمان اعلام کرد به دلیل ناآرامی‌های گسترده داخلی از میزبانی کاپ انصراف می‌دهد. یک روز بعد، دولت اسپانیا، برای برگزاری این اجلاس در مادرید در همان تاریخ (۲۰ الی ۱۳ دسامبر ۲۰۱۹) اعلام آمادگی کرد. این پیشنهاد در جلسه فوق‌العاده روز جمعه هیئت ریسه کاپ تأیید شد. بدین ترتیب، از ۸ کاپ سال‌های ۲۰۱۳ الی ۲۰۱۹، این ششمین اجلاسی است که در اروپا برگزار می‌شود. البته همچنان شیلی ریسه کاپ ۲۵ باقی ماند.

تمهیدات برگزاری کاپ برای حضور بیش از ۲۰ هزار نفر ظرف یک‌ماه به‌ویژه با توجه به انتخابات دولت جدید اسپانیا در روز ۱۰ نوامبر، نگرانی اصلی است. این شرایط، حضور کم مذاکره‌کنندگان به‌ویژه از کشورهای در حال توسعه را در پی داشته و چالش جدی برای موفقیت کاپ ۲۵ است. به‌نظر می‌رسد هیئت ریسه کاپ و دبیرخانه UNFCCC بیشتر به فکر حفظ توالی تاریخی برگزاری کاپ‌ها در ماه دسامبر بوده‌اند.

رویکرد محاسبه ردپای کربن کالاها، میزان تعهدات تغییر اقلیمی کشورها را تغییر می‌دهد

بیش از ۶۰ کشور و ۱۰۰ شهر (عمدتاً اروپایی و ثروتمند) در اجلاس تغییر اقلیمی سازمان ملل در مهرماه سالجاری پیگیری هدف «بیان کربن صفر» تا ۲۰۵۰ را اعلام کردند. اما این هدف تنها به انتشار کربن ناشی از تولید کالا در محدوده همان کشور اشاره دارد و کربن کالاهای مصرفی که در دیگر کشورها تولید شده را شامل نمی‌شود. اقتصاد این کشورها که یک ششم تولید ناخالص داخلی جهان را به خود اختصاص می‌دهند، بعضاً خدمات محور بوده و حجم بالایی از کالاهای تولیدی سایر کشورها را وارد می‌کنند. از این رو، فاصله بین کربن مصرفی و تولیدی در این اقتصادها بسیار زیاد است. در صورتی که رویکرد محاسبه ردپای کربن مبتنی بر مصرف کالا باشد و انتشار کربن کالاهای وارداتی در مجموعه انتشار این کشورها در نظر گرفته شود، تا دو پنجم به سطح انتشار انگلستان، تا یک پنجم به سطح انتشار اتحادیه اروپا و تا یک دهم به سطح انتشار آمریکا افزوده می‌شود.

از طرف دیگر، یک چهارم کل انتشار به جریان تجارت جهانی بستگی دارد که نمی‌توان نادیده گرفت. ردپای کربن در تجارت کالاها بر اساس منشا تولید هر محصول تغییر می‌کند. به‌عنوان نمونه یک باتری متوسط اتومبیل که در سوئد با کمک تجدیدپذیرها تولید شده، ۳۵۰ کیلوگرم کربن منتشر می‌کند. اما تولید همین باتری در لهستان که متکی به ذغالسنگ است، بیش از ۸۰۰۰ کیلوگرم انتشار کربن دارد. علاوه بر این، نحوه حمل کالاها نیز حائز اهمیت است. کالاهای که با از طریق هوایی منتقل می‌شوند، نسبت به حمل و نقل دریایی ردپای کربن بیشتری دارند.

رویکرد محاسبه ردپای کربن یک کشور بر مبنای تولید و مصرف به ویژه وقتی موضوع ظرفیت جهانی انتشار کربن مطرح می‌شود، بسیار مهم است و تعهدات کشورها در اجرای موافقت‌نامه پاریس را به چالش می‌کشاند. طبق این رویکرد کاهش ردپای کربن فقط بر عهده کشورهای دارنده صنایع پرکربن نظیر صنایع فولاد، نفت و گاز نیست. اگر قرار باشد اهداف تغییر اقلیمی دنبال شود، کشورها باید مسئولیت کامل انتشار کربن مبتنی بر تولید و مصرف کالاها را بر عهده بگیرند. برای حرکت به سمت کالاهای با ردپای کربن کمتر، طیف گسترده‌ای از سیاست‌ها از نصب برچسب ردپای کربن بر کالاها گرفته تا مالیات اقلیمی بر کالاهای وارداتی موثر خواهد بود.

Source: The Economist, Oct 17, 2019.

کشورها بر مبنای میزان تولید و مصرف کالاها، مسئولیت و تعهد در کاهش انتشار دارند. لذا کشورهای دارای صنایع پرکربن نظیر نفت و گاز صرفاً مسئول کاهش انتشار در این صنایع نیستند.

هفته‌نامه بررسی تحولات انرژی و تغییر اقلیم

حضور آمریکا در مذاکرات تغییر اقلیم علی‌رغم خروج از توافق‌نامه پاریس

ترامپ رییس جمهور آمریکا در ژوئن ۲۰۱۷ قصد خود برای خروج از موافقت‌نامه پاریس را طی بیانیه‌ای اعلام کرد. روز دوشنبه ۴ نوامبر ۲۰۱۹ (۱۳ آبان ۱۳۹۸) که سومین سال لازم الاجرا شدن موافقت‌نامه کامل شد، اولین فرصتی است که طبق ماده ۲۸ موافقت‌نامه پاریس این کشور می‌تواند به‌طور یادداشت رسمی خروج خود را ارایه کرده و پس از یکسال از این توافق خارج شود. در این صورت، در روز ۴ نوامبر ۲۰۲۰، یک روز پس از انتخابات ریاست جمهوری آمریکا، خروج این کشور از موافقت‌نامه پاریس عملیاتی خواهد شد. این زمان پنج روز قبل از مذاکرات اجلاس ۲۶ اعضای کنوانسیون تغییر اقلیم (COP26) است که لحظه مهمی برای ارتقای اهداف تغییر اقلیم اعضا محسوب می‌شود (۱).

دیپلمات‌های دولت قبلی و فعلی آمریکا معتقدند که حتی در صورت خروج از موافقت‌نامه پاریس، این کشور با حضور در مذاکرات، به شکل‌دهی سیاست‌های جهانی تغییر اقلیم ادامه خواهد داد. در عین حال، موضع این کشور در مذاکرات تضعیف خواهد شد. لذا برنامه کاری اجرایی موافقت‌نامه پاریس طی یکسال آینده (قبل از خروج آمریکا) بایستی تکمیل شود (۱).

آمریکا به‌عنوان یک کشور توسعه‌یافته ثروتمند (با سهم ۴۰ درصدی در انتشار گازهای گلخانه‌ای جهان از بعد انقلاب صنعتی تا کنون و سهم ۱۵ درصدی در انتشار سالانه کنونی)، طبق اصول مسئولیت تاریخی، عدالت و مسئولیت مشترک اما متمایز کنوانسیون تغییر اقلیم سازمان ملل متعهد به کاهش انتشار و اعطای کمک‌های مالی و فنی به کشورهای درحال توسعه است. سیاست ترامپ برای خروج از موافقت‌نامه پاریس عدم انجام تعهد کاهش ۲۴ تا ۲۶ درصدی انتشار نسبت به سال ۲۰۰۵ که در سند مشارکت معین ملی (NDC) این کشور آمده است و همچنین عدم پرداخت کمک‌های مالی تعهد شده در زمان دولت اوباما است. به‌عنوان نمونه در سال ۲۰۱۴، آمریکا متعهد شد سه میلیارد دلار به صندوق اقلیم سبز (GCF) کمک کند. به جز یک میلیارد دلار پرداختی در زمان دولت اوباما، آمریکا هیچ پرداختی دیگری صورت نداده است. در این میان، مشارکت مالی سایر کشورهای توسعه‌یافته علی‌رغم وعده‌ها، هنوز نتوانسته این خلا را پر کند.

خروج آمریکا از موافقت‌نامه پاریس به‌گونه‌ای پیگیری می‌شود که این کشور در شکل‌دهی ساختار اصلی قواعد اجرایی موافقت‌نامه پاریس که سال گذشته در اجلاس COP24 لهستان نهایی شد، حضور داشت و طی سال آینده نیز فرصت دارد که این تأثیرگذاری را مطابق منافع خود کامل کند. اما در این میان، آمریکا هیچ تعهد جدیدی را نپذیرفته و تعهدات قبلی را هم انجام نداده است. در عین حال این سیاست دولت کنونی آمریکا در مواجهه با موافقت‌نامه پاریس، بدین معنا نیست که ایالت‌ها و شرکت‌های بزرگ این کشور در زمینه توسعه فناوری‌های کم‌کربن و کاهش ردپای کربن در تولیدات خود که آینده تجارت جهانی را تحت تأثیر قرار خواهد داد، اقدامی صورت نمی‌دهند.

شرایط کشورهای درحال توسعه از جمله ایران برای حضور در موافقت‌نامه پاریس که در اجرای تعهداتی که خود پذیرفته‌اند، انعطاف‌پذیری دارند و حتی از حقوقی نظیر دریافت کمک‌ها مالی و فنی تغییر اقلیمی برخوردارند، کاملاً با ماهیت سیاست کشورهای توسعه‌یافته از جمله دولت کنونی آمریکا متفاوت است.

(1) Source: Climate Home News, Nov 3, 2019.

آمریکا قبل از خروج از موافقت‌نامه پاریس (احتمالاً ۴ نوامبر ۲۰۲۰) در شکل‌دهی برنامه اجرایی آن نقش داشته و حتی در صورت خروج کامل (با وجود ضعف در پیگیری مواضع خود) همچنان بدون انجام تعهدات مالی در مذاکرات حضور خواهد داشت.